

Стаття надійшла до редакції 21.04.2024 р.
Перевірено на плагіат 29.04.2024 р.
унікальність – 98.91%

<https://doi.org/10.17721/StudLing2024.24.42-55>

УДК 821.521

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПОРТРЕТ ЮДИ ІСКАРІОТА У НОВЕЛІ ДАДЗАЙ ОСАМУ «УКЛІННО БЛАГАЮ»

Олена Георгіївна Горошкевич, ogoroshkevych@gmail.com

старший викладач

Львівського національного університету імені Івана Франка

У статті проаналізовано психологічний портрет Юди Іскаріота, змальований японським письменником ХХ ст. Дадзай Осаму у творі «Уклінно благаю». Мету розвідки вбачаємо у виявленні особливостей авторського психоаналітичного представлення цього образу. Використано методи контекстуального аналізу, компаративного аналізу, біографічний та герменевтичний. Розглянуто причини звернення автора до християнської тематики і біблійних образів; особливості наративу твору; інтертекстуальні зв'язки твору з текстами Євангелій; рецепції твору в японському літературознавчому дискурсі. За формою наративу, – це сповідь одного героя, викладена як потік гарячкової, доведеної до безумства, свідомості. Наратив твору має рамкову структуру: пунктирне обрамлення – це звернення оповідача (Юди Іскаріота) до когось, хто має повноваження схопити і покарати Ісуса; вбудовані оповіді - сцени з Біблії та їх сприйняття Юдою. У гарячкій, повній протиріч сповіді перед читачем постає персонаж з нарцистичним комплексом величчя, якого до злочину доводять шалені пристрасті, що вирують у його душі. Трагічний модус твору вбачаємо в аналізі одержимості персонажа, зображенні його патологічного психічного стану. Тобто, осмислення архетипу зрадника у творі Дадзай Осаму набуває форми психоаналітичного аналізу: описана трагедія звичайної людини, яка опинилася поруч з тим, чюю величчя і природу цієї величчя не змогла зрозуміти.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в аналізі християнських мотивів та образів у інших творах Дадзай Осаму, а також аналізі інтертекстуальної складової у творах цього автора.

Ключові слова: архетипний образ, психологічне зображення, психологічна деталь, інтертекстуальні зв'язки, психологічний портрет персонажа.

THE PSYCHOLOGICAL PORTRAIT OF JUDAS ISCARIOT IN THE SHORT STORY BY DAZAI OSAMU “AN URGENT APPEAL”

Olena Heorhiyivna Horoshkevych, ogoroshkevych@gmail.com

senior teacher of the Department of Oriental Studies
named after prof. Yaroslav Dashkevych
Ivan Franko National University of Lviv

The article analyzes the psychological portrait of Judas Iscariot, drawn by a Japanese writer of the 20th century Dazai Osamu in the short story “An Urgent Appeal”. We see the goal of this article in revealing the features of the author’s psychoanalytic of this image. Methods of contextual analysis, comparative analysis, biographical and hermeneutic analysis were used. The reasons for the author’s appeal to Christian themes and biblical images are considered\$ peculiarities of the narrative of the work\$ intertextual connections of the work with the texts of the Gospels; reception of the work in Japanese literary discourse. According to the form of the narrative, it is the confession of one hero, presented as a stream of feverish consciousness driven to insanity. The narrative of the story has a frame structure: the dotted frame is the address of the narrator (Judas Iscariot) to someone who has the authority to seize and punish Jesus; embedded stories – scene from the Bible and their perception by Judas. In a feverish confession full of contradictions, the reader is presented with a character with a narcissistic grandeur complex who is driven to crime by the maddened passions raging in his soul. The tragic mode of the work can be seen in the analysis of the character's obsession, the depiction of his pathological mental state.

That is, the understanding of the archetype of the traitor in the story of Dazai Osamu takes the form of a psychoanalytic analysis: the tragedy of an ordinary person is described, who found himself next to someone whose greatness and nature of this greatness he could not understand.

Prospects for further research can be seen in the analysis of Christian motifs and images in other works of Dazai Osamu. As well as in the analysis of the intertextual component in the works of this autor.

Keywords: *archetypal image, psychological image, psychological detail, intertextual connections, psychological portrait of a character*

Більшість творів відомого японського письменника ХХ століття Дадзай Осаму належать до літератури 私小説 (ватакуші шьосецу) – японської его-белетристики. Це такі твори, як «Спогади», «Вісім видів Токіо», «Вишні», «Human Lost», «Пропаща людина» та інші. У багатьох творах риси характеру,

психологічні стани, події з життя автора прочитується не в одному, а у кількох образах героїв. Саме такі твори найбільше привертають увагу дослідників, зокрема творчість Дадзай Осаму в контексті розвитку японського его-роману ґрунтовно досліджує Юлія Осадча в монографії «Японська его-проза. Ватакуші шьосецу: теорія, генеза, сучасний контекст».

Твір, який ми обрали для аналізу, до цього часу не привернув увагу українських сходознавців, проте в японському науковому дискурсі інтерес до нього не згасає.

Так, низку статей аналізу творчості Дадзай Осаму, і зокрема цього твору, присвятив доктор філології, спеціаліст з історії японської літератури Мітані Норімаца. У статті 太幸治 「駈込み訴え」再論。「私」と「あの人」の造形をめぐる (Повторний аналіз твору Дадзай Осаму 「駈込み訴へ」). Навколо образів “Я” і “Він”) автор зосереджує увагу на протиставленні образів Ісуса (образ води) і Юди (образ вогню), як полюсів добра і зла; як втілення, з одного боку, ідеального, божественного, з іншого – реального, заземленого [三谷憲正]. Також у цій статті автор акцентує увагу на відмінностях образу Юди у творі Дадзай Осаму від представлення цього образу в Євангеліях і на створенні автором певного «одомашнення» образу, тобто внесення елементів японського колориту, зокрема і на лексичному рівні. У вступній частині статті автор дає ретроспекцію робіт, присвячених твору Дадзай Осаму, починаючи з публікацій 70-х років минулого століття. Ця та інші публікації дозволяють зробити висновок, що інтерес до твору Дадзай Осаму в японському науковому дискурсі не зменшується, і що з’являються все нові і нові дослідження цього твору. Наприклад, Ояма Мааса у своїй статті наводить різні погляди на цей твір, серед яких можна побачити і таку оцінку: 「描かれているのは、ユダでもなければ、キリストでもない。太幸治自身の姿だ。」 «У своєму творі Дадзая Осаму зобразив не Юду, і не Христа, а самого себе» [尾山真麻 2017, с. 334]. Якщо взяти до уваги той факт, що письменник з молодих років страждав від різних комплексів, нерідко мав суїцидальні настрої, які призводили до спроб самогубства, що врешті й завершилося самознищенням, а також те, що в багатьох персонажах творів він зображав себе, таке твердження не видається безпідставним. Зауважимо також, що у своїх сповідальних творах Дадзай Осаму неодноразово зізнавався, що почував себе зрадником перед родиною, оскільки не зміг виправдати надій, які на нього покладали. Як зазначає українська дослідниця японської его-белетристичної літератури Ю. Осадча, «починаючи від ранніх творів, гріх і злодіяння як доміанти творчості Дадзай Осаму репрезентувалися поняттями «злочин» і «самогубство», а душевні кризи, які

він переживав, призвели до саморуйнування і жаги смерті» [Осадча 2013, с. 79-80]. Користуючись термінологією З. Фрейда, можна констатувати, що потяг до смерті, Танатос, був доміантним у житті й творчості письменника.

Серед японських інтерпретацій твору Дадзай Осаму можна побачити також думку про те, що любов Юди до Ісуса має сексуальний характер, хоча сам Іуда цього не усвідомлює. А холодне ставлення Ісуса до Іуди пояснюється тим, що Ісус бачить істинне серце Юди і розуміє його краще за нього самого [山内春光、アレクサンダー・リジェフスキ2017].

Є й більш безапеляційні твердження. Зокрема, в передмові до видання твору 2016 року написано 実には太宰の小説で「男と男の愛憎劇」を描いた小説があるのをご存知ですか? «Чи знаєте, що у творі Дадзай Осаму описана трагедія нещасного кохання чоловіка до чоловіка?» [10].

Якщо з припущенням про сексуальний характер почуття Юди, в якому він сам собі не зізнається, можна погодитися, то категоричніші, безапеляційні судження щодо гомосексуального характеру ставлення Юди до Ісуса, які можна побачити в інших матеріалах, на нашу думку, спрощують і викривляють авторське осмислення образу Юди.

Мета нашої розвідки: проаналізувати особливості розкриття у творі психологічного портрету Юди Іскаріота, тих станів свідомості героя, які призвели до скоєння злочину. Таким чином, об'єктом дослідження визначаємо психологічний портрет персонажа літературного твору, а предметом – особливості психологічного портрета Юди Іскаріота в новелі Дадзай Осаму «Уклінно благаю». В роботі застосовуємо методи контекстуального аналізу, компаративного аналізу, біографічний та герменевтичний. В статті плануємо розглянути: причини звернення автора до християнської тематики і біблійних образів; особливості наративу твору; інтертекстуальні зв'язки твору з текстами Євангелій; особливості авторського психоаналітичного аналізу образу Юди Іскаріота; рецепції твору в японському літературознавчому дискурсі.

Звернення Дадзай Осаму до християнської тематики не було випадковим. Християнином він не був, але у складний період життя, особливо коли лікувався від наркотичної залежності, за його словами нічого, крім Євангелій, не читав. У деяких творах Дадзай цитує Біблію, у деяких говорить про її вплив на нього самого і на японську літературу. Зокрема в «Human Lost» автор пише: 聖書一巻によりて、日本の文学史は、かつてなき程の鮮明さをもて、はっきりと二分されている。マタイ伝二十八章、読み終えるのに、三年かかった。マルコ、

ルカ、ヨハネ、ああ、ヨハネ伝の翼を得るは、いつの日か。 [8]. «Біблія різко розділила японську літературу на два періоди, надавши їй розуміння, якого не було раніше. Двадцять вісім глав від Матвія. Мені знадобилося три роки, аби дочитати до кінця. Марк, Лука, Іван, чи ж настане той день, коли у мене з'являться крила Євангелія від Івана!»

Західний культурний і зокрема літературний канон, як відомо, значною мірою ґрунтується на Біблії, яку Н.Фрай називає «Великим кодом літератури» [Фрай 2010]. Проте це стосується не лише країн, в яких поширене християнське віросповідання, Біблія є ключовим елементом в культурній спадщині людства. Інтертекстуальні зв'язки з біблійними текстами, мотивами, сюжетами можна віднайти мало не в кожному творі художньої літератури, а біблійні образи переважно відіграють роль архетипних.

К.-Г. Юнг персонажів у літературному творі інтерпретував як втілення психічних архетипів. А. Н. Фрай архетипами вважає фабульні схеми та повторювані в літературі структури [Фрай 1957, с. 156]. Первинним ядром літератури він вважає міф, який постійно повертається до самого себе. Історія літератури – постійне коло таких повернень, сюжети – це варіації обмеженої групи формул, сюжетів. «Під архетипом я розумію літературний символ або ж кілька символів, котрі з причини частого повторювання в літературі стають конвенціональними» [Фрай 1957, с. 155].

Як відомо, архетипний образ зрадника – Юди Іскаріота – переосмислено і втілено в численних літературних творах, автори яких намагалися розгадати мотиви його вчинку, розкрити психологію цього злочину. Від спрощено заземленого героя твору «Майстер і Маргарита», поведінкою якого керувала звичайна жадоба грошей, до жертви героя твору Х.Л. Борхеса «Три версії зради Юди», що прийняв свою наперед визначену місію, усвідомлюючи, яке тавро і яке прокляття ляже на нього.

Твір Дадзай Осаму 駈込み訴へ (дослівно «з поспіхом благаю»), назву якого українською можна запропонувати як «Уклінно благаю», який ми обрали для огляду, є художнім осмисленням психологічного стану Юди Іскаріота, мотивів його злочину. Відомо, що єдиної моделі психоаналітичного методу в літературознавстві не існує. Один з підходів постулює аналіз творів як шлях до розуміння авторського несвідомого. Зокрема метод Мурон полягає в «накладанні» один на одного різних текстів одного автора з метою віднайти в них повторювані теми і структури, оскільки їх психоаналітична інтерпретація провадить до відкриття центральної авторської фантазії, що генерує його тексти. Інший підхід розглядає письменника як психоаналітика, що у своїх

творах препарує психологічні стани персонажів, Цей погляд поділяв ще засновник психоаналізу З. Фройд. Як зазначає польський літературознавець Ян Потканський, З. Фройд визнавав, що багато його психоаналітичних відкриттів спочатку здійснили письменники завдяки своїй літературній інтуїції [Потканський 2008, с. 292].

Тобто, у цьому творі автор виступає як психоаналітик, який в даному випадку препарує не власну душу, як він це робить у своїх сповідальних творах, а розкриває перед читачем образ Юди Іскаріота, його психологічний портрет, його мотиви й психоемоційні стани.

Твір вийшов друком 1940 року у видавництві «Чюо корон». Це був відносно стабільний і благополучний час в житті письменника. Наркотики, лікування в психіатричній лікарні були вже в минулому. Письменник нещодавно одружився вдруге і здавалося, що в житті нарешті все налагоджується. Залишилися спогади дружини Дадзай Осаму, Мічіко, про те, як цей твір народжувався. Вона записувала його під диктовку чоловіка: текст твору, що з такою майстерністю і глибиною передає людські почуття і розкриває психологічні стани героя, автор проговорював, п'ючи sake, не зупиняючись і нічого не виправляючи. За її спогадами 盃を含みながら全文、蚕が糸を吐くように口述し、淀みもなく、言い直しもなかった[10], цей словесний потік лився так, ніби з уст автора «плелася шовкова нитка».

Психологічний портрет Юди, що постає у творі Дадзай Осаму, вражає читача неймовірним протиборством протилежних пристрастей: любові й ненависті. В центрі уваги автора не сюжет, а розкриття мотивів вчинку.

За формою наративу – це сповідь одного героя, викладена як потік гарячкової, доведеної до безумства, свідомості. Він апелює до когось, хто має повноваження і можливості схопити і скарати Ісуса. Наратив твору має рамкову структуру: пунктирне обрамлення, що час від часу перериває вбудовану оповідь (сцени з Біблії та їх сприйняття Юдою), повертає оповідача в час і простір його розмови з тим, до кого він апелює.

Оповідь-монолог складається з двох планів: переказу уривків біблійного сюжету (в'їзд до Єрусалиму, помазання елеєм Ісуса, вигнання торговців з храму, Тайна Вечеря) і сприйняття цих подій Юдою.

Дослідники проблем інтертекстуальності зазначають, що такі елементи гіпотексту як цитати з Біблії, виконують в гіпертексті роль «авторитарного слова», апріорно правильного і вартісного. У такий спосіб текст, який цитує, підпорядковується цитованому текстові [Гловінський 2008, с. 299]. Проте в семантичній структурі твору Дадзай Осаму майже дослівний переказ

біблійного тексту вступає у рівноправні діалогічні стосунки з авторським текстом. У творі також описано епізод, відсутній в Євангеліях, – розмова Ісуса з Юдою на березі моря.

Персонаж Дадзай Осаму – звичайна пересічна людина, якій не дано відчувати божественне в Ісусі, людина низьких пристрастей, яка страждає від роздвоєності й боротьби протилежних дуже сильних емоцій. За Фраєм, це герой низького міметичного модусу, який прагне себе дорівняти до героя високого міметичного модусу [Фрай 1957].

До певної міри Юда прагне поставити себе на один рівень з Ісусом
あの人は、私の師です。主です。けれども私と同じ年です。三十四であります。私は、あの人以上にたった二月おそく生れただけなのです。たいした違いが無い筈だ。人と人との間に、そんなにひどい差別は無い筈だ。

Він – мій Вчитель. Мій пан. Проте Він зі мною одного віку. Тридцять чотири роки. Я лише на два місяці пізніше народився. Не така вже й велика різниця. Між людьми не може бути аж такої великої різниці.

Найважливіша опозиція у ставленні до Ісуса – це всепоглинаюча любов, аж до бажання об'єднатися у смерті, й така ж сильна ненависть, викликана ревностями до усіх, з ким спілкується Ісус і до кого він прихильний, а також образою через уявлення про те, що його самого Ісус зневажає.

Юда вважає, що його любов чиста, щира й самовіддана, бо він не сподівається на майбутню винагороду, на відміну від, як йому здається, інших апостолів. Адже він не вірить у Царство Боже. Він слідує за Ісусом лише через свою егоїстичну і позбавлену розуміння божественної суті Ісуса любов.

愛私はあの人を愛している。あの人死ねば、私も一緒に死ぬのだ。あの方は、誰のものでもない。私のものだ。あの人を他人に手渡すくらいなら、手渡すまえに、私はあの人を殺してあげる。父を捨て、母を捨て、生れた土地を捨てて、私はきょう迄、あの人について歩いて来たのだ。私は天国を信じない。神も信じない。あの人復活も信じない。なんであの人が、イスラエルの王なものか。

けれども私は、あの人美しさだけは信じている。あんな美しい人はこの世に無い。私はあの人している。それだけだ。私は、なんの報酬も考えていない。

Я люблю Його. Якщо Він помре, я помру разом з Ним. Він не належить нікому. Він належить мені. Якщо хтось буде посягати на Нього, я вб'ю таку людину. Я зрікся батька й матері, залишив власну землю і сьогодні я слідую за Ним. Я не вірю у Царство Небесне. І у Бога не вірю. Я не вірю й у Його воскресіння. Чи й справді Він цар Ізраїлю?

Я вірю лише у Його красу. Немає у цьому світі прекраснішого за Нього. Його красу люблю я чистою любов'ю. От і усе. Про жодну винагороду я не думаю.

Муки ревнощів, які відчуває Юда, підсилюються переконанням у своїй вищості над усіма, до кого прихильний Ісус, адже у нього своя місія – він скарбничий, а от інші апостоли – неосвічені бідні селяни.

Він дорікає Ісусу, звинувачуючи у невдячності, в холодному й презирливому ставленні до себе, попри усі намагання догодити Йому. Усвідомлення того, що його, такого самовідданого, не лише на цінують, а зневажають, викликає образу та гнів.

それなのに私はきょう迄あの人に、どれほど意地悪くこき使われて来たことか。どんなに嘲弄されて来たことか。ああ、もう、いやだ。堪えられるところ迄は、堪えて来たのだ。

Незважаючи на це, чому ж до цього дня Він так жахливо ставився до мене? Чому так зневажав? О, вже досить! Терпів поки терпілося.

На думку німецького філософа і психоаналітика Еріха Фромма, якщо людина з нарцистичним комплексом почуває себе недооціненою, її реакцією буде обурення і гнів, що може набувати надзвичайно агресивних форм. Людина-нарцис ніколи не зможе пробачити кривдника, адже відчуває таку потребу помсти, яка не зрівняється з реакцією на будь-яку іншу кривду – фізичну травму чи матеріальні втрати [Фромм 1999, с. 249-250].

У сцені, відсутній в Євангеліях, Юда згадує, як одного разу між ним та Ісусом відбулась відверта розмова, коли Юда звірив Ісусу свою мрію.

それはあなたが、くだらない弟子たち全部から離れて、また天の父の御教えとやらを説かれることもお止しになり、つつましい民のひとりとして、お母のマリヤ様と、私と、それだけで静かな一生を、永く暮して行くことであります。私の村には、まだ私の小さい家が残って在ります。年老いた父も母も居ります。ずいぶん広い桃畠もあります。春、いまごろは、桃の花が咲いて見事であります。一生、安楽にお暮しできます。私がいつでもお傍について、御奉公申し上げたく思います。よい奥さまをおもらいなさいまし。

Якщо б Ти розлучився зі своїми нікчемними учнями, припинив проповідувати вчення Твого Батька Небесного, і як звичайна людина разом з матір'ю своєю Марією зміг жити тихим життям довго і щасливо зі мною! У мене в селі є маленька хатинка. Є старенькі батько й мати. Є доволі великий персиковий гай. Навесні, якраз у такий час, персики цвітуть, і це так прекрасно. Усе життя можна жити у своє задоволення. Я завжди буду поруч і буду щасливий служити Тобі. Ти отримаєш гарну дружину.

Інша опозиція в почуттях Юди, на нашу думку, – це чиста любов до Ісуса і чуттєвий потяг до Марії, до якої Юда також має неоднозначне ставлення: це й інтерес до неї як до привабливої жінки, а також гнів та ревності через увагу до неї Ісуса.

Сцена миропомазання у творі інтертекстуально перегукується з текстом Євангелія від св. Івана. «І говорить один з Його учнів, Юда Іскаріотський, що мав його видати: «Чому мира оцього за триста динаріїв не продано та й не роздано вбогим?» А це сказав він не тому, що про вбогих журився, а тому, що був злодій: він мав скриньку на гроші, – і крав те, що вкидали» [Євангелія від св. Івана 12: 4-6].

У творі Дадзай Осаму звернені до Марії гнівні слова Юди викликані не його скнарністю, що стосувалися ніби то пролитого миро, а муками ревності. Щось незвичне в голосі Ісуса, в Його зволоженому слізьми погляді здалося Юді дуже підозрілим. За словами Юди, йому стало так прикро, що він готовий був вирвати з грудей своє серце. Але розуміє, що це ревності, від яких він божеволіє.

ああ、いまわしい、口に出すさえ無念至極のことです。あの人は、こんな貧しい百姓女に恋、では無いが、まさか、そんな事は絶対に無いのですが、でも、危い、それに似たあやしい感情を抱いたのではないか？ あの人もあろうものが。あんな無智な百姓女ふぜいに、そよとでも特殊な愛を感じたとあれば、それは、なんという失態。

Як це ганебно! Це так прикро, що й висловити неможливо. Те, що Він відчув до цієї бідної селянки, – чи не любов це була? Ні, цього бути не може! Але те почуття, яке Його охопило, небезпечне, підозріле, чи ж не так подібно до любові? Все ж не може бути, аби така неосвічена селянка могла б викликати у Нього почуття любові!

Сум'яття почуттів, які вирували в душі Юди, підкреслено характером його мовлення, сповненого протиріч, коли він сам не може зрозуміти й визначити свій стан.

旦那さま。あの人は、私の女をとったのだ。いや、ちがった！ あの女が、私からあの人を奪ったのだ。ああ、それもちがう。私の言うことは、みんな出鱈目だ。一言も信じないで下さい。わからなくなりました。ごめん下さいまし。

Пане, Він забрав мою жінку! Ні, не так! Ця жінка вкрала Його у мене! О, ні! І це не так! Це все дурня! Жодному слову не вірте! Я вже сам нічого не розумію. Пробачте!

У Юди Дадзай Осаму думка про вбивство зародилася саме тоді, коли Ісус ласкаво, з вдячністю, говорив з Марією. Спочатку Юда жажнувся цієї думки, але потім повертається до неї знову й знову.

そのとき以来、あの人を、いつそ私の手で殺してあげようと思いました。いずれは殺されるお方にちがいない。またあの人だって、無理に自分を殺させるように仕向けているみたいな様子が、ちらちら見える。私の手で殺してあげる。他人の手で殺させたくはない。あの人を殺して私も死ぬ。

З того часу я думаю про те, що Він має загинути від моєї руки. Його неодмінно буде вбито. Видно, що Він сам прагне того, щоб його було безневинно вбито. Я не дозволю це комусь зробити. Він помре від моєї руки. Вбивши Його, помру й я.

За Євангелієм від Матвія, Юда Іскаріот почав шукати первосвящеників одразу після мирування Ісуса у Віфанії. Текст опису в'їзду до Єрусалиму і вигнання торговців з храму, близький до опису в Євангеліях від св. Луки і св. Івана, перемежовується емоційною оцінкою цих подій Юдою. Оскільки Юда не вірить в божественне походження Ісуса, він сприймає явлені чудеса як містифікацію, а в'їзд до Єрусалиму та вигнання торговців з храму сприймає як поганий фарс. Він говорить, що треба спинити Ісуса, поки усім не відкрилася ця зрозуміла йому правда.

Те, що Юда передасть Ісуса до рук первосвящеників і старійшин, це і буде його прощальним даром любові, адже якщо не він, то хтось інший це зробить.

私には、もはや、憐憫以外のものは感じられなくなりました。実に悲惨な、愚かしい茶番狂言を見ているような気がして、ああ、もう、この人も落目だ。一日生き延びれば、生き延びただけ、あさはかな醜態をさらすだけだ。花は、しばまぬうちこそ、花である。美しい間に、剪らなければならぬ。あの人を、一ばん愛しているのは私だ。どのように人から憎まれてもいい。一日も早くあの人を殺してあげなければならぬと、私は、いよいよ此のつらい決心を固めるだけでありました。

Я не відчував нічого, крім прикрості. Насправді було враження, ніби дивлюсь дурний трагікомічний фарс. О, Він пропав. Якщо тільки продовжити його життя хоча б на один день, ця легковажна нерозсудлива поведінка буде зрозумілою усім. Квітка є квіткою, поки цвіте. Поки вона гарна, її треба зрізати. Найбільше люблю Його я. Як би мене не зненавиділи – мені байдуже. Нарешті в мені визріла ця жахлива рішучість: Його треба було вбити на день раніше.

Опис Таємної Вечері у творі ґрунтується на Євангелії від св. Івана. У сцені омивання ніг учням Юда думає, що краще розуміє стан Ісуса, ніж будь-

хто з присутніх. У той час, коли інші апостоли не розуміли, що відбувається, і не знаходили собі місця від ніяковості, Юді здається, що він здогадується, що відбувається в душі Ісуса. Цей стан він пояснює як страждання від самотності й усвідомлення того, що на Нього очікує.

Перед читачем розгортається постійна внутрішня боротьба почуттів Юди. Дивлячись на те, як Ісус омиває ноги своїм учням, Юда відчуває каяття і ненависть до самого себе, у нього виникає бажання будь за що захистити Ісуса. В якийсь момент Юда усвідомлює, що перед ним Син Божий, і коли Ісус омив і його ноги, Юді здається, що йому довелося побачити Царство Боже.

Вже як сторонній споглядач Юда сприймає розмову Ісуса з Петром, і лише слова Ісуса «Ви чисті, але не усі» викликають у Юди жах. Він усвідомлює, що Ісус бачить і розуміє усі його потаємні думки. І тоді попередня рішучість віддати Його на смерть і померти разом з Ним повертається до Юди.

Голос Ісуса, яким Він вимовив слова: 「おまえたちのうちの、一人が、私を売る」 «Один з вас зрадить мене» для Юди звучав як стогін чи ридання. І коли кусок, що тримала Його рука, торкнувся уст Юди, у душі зрадника ненависть спалахнула з новою силою.

Отже, у творі Дадзай Осаму спостерігаємо такий розвиток ставлення Юди до Ісуса:

1. Любов, захоплення, бажання бути поруч, бажання служити Йому, але Він повинен належати мені, не усім. Ця любов, як її розуміє Юда, чиста і беззастережна, бо не очікує на винагороди ні у цьому, ні в потойбічному світі, в який Юда не вірить;

2. Нерозуміння божественної суті Ісуса, намагання дорівнятися до Нього;

3. Образа за те, що Ісус ніби не помічає його старань, його любові, ставиться до нього холодно, не сказав жодного ласкавого слова;

4. Ревнощі до Марії, ревнощі до інших апостолів, а також усіх, до кого прихильно ставиться Ісус;

5. Муки ревнощів і образа викликають спалахи ненависті аж до бажання вбити;

6. Передчуття приреченості Христа, того, що Він загине від чиеїсь руки. А якщо це так, то здійснити це мусить саме Юда, бо він любить Ісуса найбільше. І помре разом з ним. Нехай навіть усі проклянуть його за цей вчинок. Тобто, Іуда свідомо прирікає себе на смерть, прокляття і вічне тавро зрадника.

Наприкінці гарячкової розповіді-сповіді знову бачимо апеляцію Юди до когось у творі не названого і голос кого читач розуміє зі слів Юди.

おや、そのお金は？私に下さるのですか、あの、私に、三十銀。なる程、はははは。いや、お断り申しましょう。…いいえ、ごめんなさい、いただきます。そうだ、私は商人だったのだ。金銭ゆえに、私は優美なあの人から、いつも軽蔑されて来たのだ。いただきます。私は所詮、商人だ。いやしめられている金銭で、あの人に見事、復讐してやるのだ。これが私に、一ばんふさわしい復讐の手段だ。

Гроші? Ви мені їх даєте? Мені, цих тридцять монет? Ясно. Ха-ха-ха! Ні, я від них відмовляюсь! ... Ні, вибачте. Я візьму їх. Так, я був торговцем. Саме через гроші Він завжди зневажав мене. Так, візьму. Ці мерзенні гроші – моя помста. Для мене найбільш відповідна помста.

На думку Юди, ніхто не зможе зрозуміти його мотивів. Чи зрозуміє хтось, що його вчинок продиктований любов'ю? – на це своє риторичне питання Юда відповідає сам собі: «Нехай ніхто не зрозуміє». Тридцять срібняків – плата за злочин – лише так, як він думає, зможуть пояснити його вчинок інші. Він усвідомлює, що від цього моменту його карою буде всезагальна ненависть. Але покарання для нього не має ніякого значення.

В останній сцені твору автор використовує цікаву і, на нашу думку, символічну художню деталь: Юда декілька разів звертає увагу на крики птахів, які йому здаються надто голосними і набридливими. Йому здається, що птахи ще ніколи так голосно не кричали, і ці голоси йому чути нестерпно. Аналізуючи метафори Біблії, Н. Фрай у своєму дослідженні зауважує, що «птах – це образ Святого Духа» [Фрай 2010, с. 238]. На нашу думку, в даному контексті крики птахів, що супроводжують злочин, сповіщають і символізують велику біду.

Таким чином, автор у персонажі свого твору зобразив людину, сум'яття почуттів якої призвели до ганебної зради та бажання смерті як неминучої розплати за злочин. Він усвідомлює плату за задуманий злочин – його ім'я буде прокляте навіки, але йому до цього байдуже. Ним володіє божевільне бажання об'єднатися, злитися у смерті з об'єктом свого обоження, оскільки Юда розуміє неможливість того уявного раю, який малює його свідомість: поселитися разом, насолоджуватися життям разом.

Згодом подібний психопатичний тип особистості опише у своєму романі «Золотий храм» Юкіо Мішіма: монах заради того, щоб з'єднатися у смерті з об'єктом свого поклоніння – Золотим Храмом, спалює його.

Висновок: у статті розглянуто психологічний портрет Юди Іскаріота, змальований японським письменником ХХ ст. Дадзай Осаму у творі «Уклінно

благаю», у якому автор використав специфічну форму наративу, а саме потік свідомості. У гарячковій, повній протиріч сповіді перед читачем постає персонаж з нарцистичним комплексом величчя, якого до злочину доводять шалені пристрасті, що вирують у його душі, але аж ніяк не меркантильні мотиви. Трагічний модус твору вбачаємо в аналізі одержимості персонажа, зображенні його патологічного психічного стану. Тобто, осмислення архетипу зрадника у творі Дадзай Осаму набуває форми психоаналітичного аналізу: описана трагедія звичайної людини, яка опинилася поруч з тим, чию величчя і природу цієї величчя не змогла зрозуміти.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в аналізі біблійних образів і мотивів, а також форм інтертекстуальності у творах цього автора.

Література:

1. Гловінський М. Інтертекстуальність. Теорія літератури в Польщі. Антологія текстів. Друга половина ХХ – початок ХХІ ст. (Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008): 284-309.
2. Осадча Ю. Японська еґо-проза. Ватакуші шьосецу: теорія, генеза, сучасний контекст (Київ: Наукова думка, 2013), 304.
3. Потканський Я. Психоаналіз у літературознавчих дослідженнях. Теорія літератури в Польщі. Антологія текстів. Друга половина ХХ – початок ХХІ ст. (Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008): 292-311.
4. Фрай Н. Великий код: Біблія і література (Львів: Літопис, 2010), 362.
5. Фром Э. Анатомія человеческой деструктивности (Минск: ООО “Попурри”, 1999), 624.
6. Frye N. *Anatomy of Criticism*, 1957. Princeton University Press. URL: <https://doi.org/10.2307/j.ctvct0080>
7. Дадзай Осаму 太宰治. 駈込み訴え. URL: https://www.aozora.gr.jp/cards/000035/files/277_33098.html
8. Дадзай Осаму 太宰治. Human Lost. URL: https://www.aozora.gr.jp/cards/000035/files/271_15084.html
9. Мітані Норімася 三谷憲正. 太宰治「駈込み訴え」再論。「私」と「あの人」の造形をめぐる URL: https://archives.bukkyou.ac.jp/repository/baker/rid_KG000300000319
10. 『駈込み訴え』の男の訴えに耳を傾むけて. URL: <http://pro.bookoffonline.co.jp/hon-deai/bungaku/20180201-dazaiosamu-kakekomi-uttae.html>
11. Ояма Мааса 尾山真麻. 太宰治の「駈込み訴え」論. 文学論集第48号・18 ‘2. 2017. URL: <https://www.marunote115.com/study-dazai-kakekomiuttae/>
12. Ямаучі Харуміцу, 山内春光、アレクサンダー・リジェフスキ. 「駈込み訴え」における描写. URL: <https://www.guic.gunma-u.ac.jp/wp/wp-content/uploads/2017/03/Jブ口グラムのレポートアレックスさん.pdf>.

References:

1. Hlovinskyi M. Intertekstualnist. Teoriia literatury v Polshchi. Antolohiia tekstiv. Druha polovyna XX – pochatok XXI st. [Theory of literature in Poland. Anthology of texts. The second half of the 20th century – the beginning of the 21st century] (Kyiv: Vyd. dim «Kyievo-Mohylianska akademiia» [publ. house “Kyievo-Mohylianska akademiia”], 2008): 284-309. (In Ukr.).
2. Osadcha Yu. Yaponska eho-proza. Vatakushi shosetsu: teoriia, geneza, suchasnyi kontekst. [Japanese ego-prose. Watasushi shosetsu: theory.genesis, modern context] (Kyiv: Naukova dumka, 2013), 304. (In Ukr.).
3. Potkanskyi Ya. Psykhoanaliz u literaturoznachykh doslidzhenniakh / Teoriia literatury v Polshchi. Antolohiia tekstiv. Druha polovyna XX – pochatok XXI st. [Psychoanalysis in literary studies. Theory of literature in Poland. Anthology of texts. The second half of the 20th century – the beginning of the 21st century] (Kyiv: Vyd. dim «Kyievo-Mohylianska akademiia» [publ. house “Kyievo-Mohylianska akademiia”], 2008): 292-311. (In Ukr.).
4. Frai N. Velykyi kod: Bibliia i literatura [The Big Code: The Bible and Literature] (Lviv: Litopys [Lviv: Lytopys], 2010), 362. (In Ukr.).
5. From Э. Anatomya chelovecheskoi destruktivnosti [Anatomy of human destructiveness] (Mynsk: OOO “Popurry” [Minsk: LLC “Popurry”], 1999), 624. (in Rus.).
6. Frye N. *Anatomy of Criticism*, 1957. Princeton University Press. URL: <https://doi.org/10.2307/j.ctvct0080>
7. Dazai Osamu. “Heed My Plea”. URL: https://www.aozora.gr.jp/cards/000035/files/277_33098.html (in Jap.).
8. Dazai Osamu. Human Lost. URL: https://www.aozora.gr.jp/cards/000035/files/271_15084.html (in Jap.).
9. Mitani Norimasa. Dazai Osamu “Kakikomi no uttae” sairon. “Watashi” to “Anohito” no zoukei o megutte [Re-research “Heed My Plea” of Dazai Osamu. Around the images “I” and “He”]. URL: https://archives.bukkyou.ac.jp/repository/baker/rid_KG000300000319 (in Jap.).
10. “Listening to a man`s pleas of the “Heed My Plea”.” URL: <http://pro.bookoffonline.co.jp/hon-deai/bungaku/20180201-dazaiosamu-kakekomi-uttae.html> (in Jap.).
11. Oyama Maasa. Dazai Osamu no “Kakekomi uttae” ron [About Dazai Osamu`s “Heed My Plea”]. Bungaku ronshuu dai 48 go.18`2. URL: https://www.marunote115.com/study-dazai-kakekomiuttae_ (in Jap.).
12. Yamauchi Harumitsu, Arekusandra Rijefusuki. “Kakekomi uttae” ni okeru byousha. [Depiction in the “Heed My Plea”]. URL: <https://www.guic.gunma-u.ac.jp/wp/wp-content/uploads/2017/03/Jプログラムのレポートアレックスさん.pdf>. (in Jap.).